

2. Пономаренко П.І. Урахування основних чинників при визначенні економічної доцільності відпрацювання малих залишкових законсервованих запасів вугілля / П.І. Пономаренко, О.О. Марченко // Економіка промисловості. – 2009. – № 1. – С.182–187.

ЖИТТЄВИЙ ЦИКЛ МАШИНОБУДІВНОГО ПІДПРИЄМСТВА ЗА РІВНЕМ РЕСУРСНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Погодаєв С.Є., доцент

Севастопольська філія ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом», Україна

Мета статті – обґрунтувати поняття життєвого циклу машинобудівного підприємства за конкурентоспроможністю його ресурсів. Задачі: розглянути фактори, які впливають на конкурентоспроможність ресурсів підприємства; описати варіанти перебігу життєвого циклу фірми за рівнем конкурентоспроможності її ресурсів; запропонувати заходи, які сприятимуть підвищенню конкурентоспроможності підприємства за матеріальними, фінансовими, інформаційними, трудовими ресурсами. Об'єкт дослідження: життєвий цикл підприємства за його конкурентоспроможністю. Предмет дослідження: вплив окремих ресурсів на життєвий цикл підприємства за ресурсною конкурентоспроможністю.

Питанням забезпечення конкурентоспроможності підприємств приділяється значна увага вітчизняними та іноземними дослідниками, серед яких В.П. Антонюк, Т. Бергер, О.В. Белоусов, В.Г. Бодров, С.М. Бондаренко, Б.В. Буркинський, Н.В. Василькова, О.В. Горбач, А.В. Дзюбинський, І.З. Должанський, Н.А. Дробітько, І.В. Журило, С.М. Клименко, Ю.Г. Ковальська, Т.В. Омельяненко, Л.І. Піддубна, Д.В. Попков, С.Г. Рибалка, С.І. Савчук, О.А. Стретович, Н.П. Тарнавська, Р. Целліні, О.І. Штейн та інші. При цьому наголошується, що конкурентоспроможність як комплексний показник охоплює багато факторів, одним із ключових серед яких є конкурентоспроможність фірми за можливістю залучення і використання ресурсів. В умовах глобалізації національна конкурентоспроможність [1, с.67–74; 7, с.91–111] складається з конкурентоспроможності окремих галузей і підприємств. Не вирішеними залишаються питання впливу зміни рівня конкурентоспроможності окремих залучених та використовуваних підприємством ресурсів на рівень і динаміку зміни його ресурсної конкурентоспроможності протягом життєвого циклу.

Дослідники відзначають, що одним із недоліків класичної матриці SWOT – аналізу є те, що вона не дає можливості оцінити тенденції змін у часі, які мають важливе значення при виборі та реалізації стратегії розвитку підприємства [4, с.96]. Дійсно, показник конкурентоспроможності підприємства є функцією часу. В залежності від стадії життєвого циклу розвитку підприємства (створення, зростання, зрілість, занепад) змінюється і рівень його конкурентоспроможності. За аналогією з життєвим циклом підприємства в залежності від обсягу доходу і за рівнем його конкурентоспроможності [6, с.17–89] може бути запропонований життєвий цикл підприємства за конкурентоспроможністю його ресурсів (рис. 1).

На рис. 1 застосовано такі параметри: FFC – (Factor of the Firm's Competitive Ability) показник поточного рівня ресурсної конкурентоспроможності підприємства; $FFC_{поч}$ – (Factor of the Firm's Initial Competitive Ability) показник початкового рівня конкурентоспроможності; FFC_{min} – (Factor of the Firm's Minimum Competitive Ability) показник мінімального рівня конкурентоспроможності; FFC_{max} – (Factor of the Firm's Maximum Competitive Ability) показник максимального рівня ресурсної конкурентоспроможності підприємства.

При цьому склад показників конкурентоспроможності підприємства може змінюватися у відповідності з особливостями галузі, метою дослідження [3, с.4–16; 5, с.6–19] тощо. Початкова ресурсна конкурентоспроможність підприємства обумовлена тим, що при створенні фірми, як правило, існує інноваційна підприємницька ідея, задіяні необхідні ресурси (матеріальні, фінансові, інформаційні, трудові), котрі самі по собі мають попит на ринку, що відображає їх власну конкурентоспроможність. У подальшому ефективно комбінування цих ресурсів як одна із підприємницьких функцій створює нову якість – конкурентоспроможність фірми в цілому як системи елементів, які представлені цими

ресурсами. Життєвий цикл підприємства за ресурсною конкурентоспроможністю тим і відрізняється від життєвого циклу підприємства за обсягом доходів, що вже на початку діяльності ресурсна конкурентоспроможність фірми не дорівнює нулю, а більша нуля.

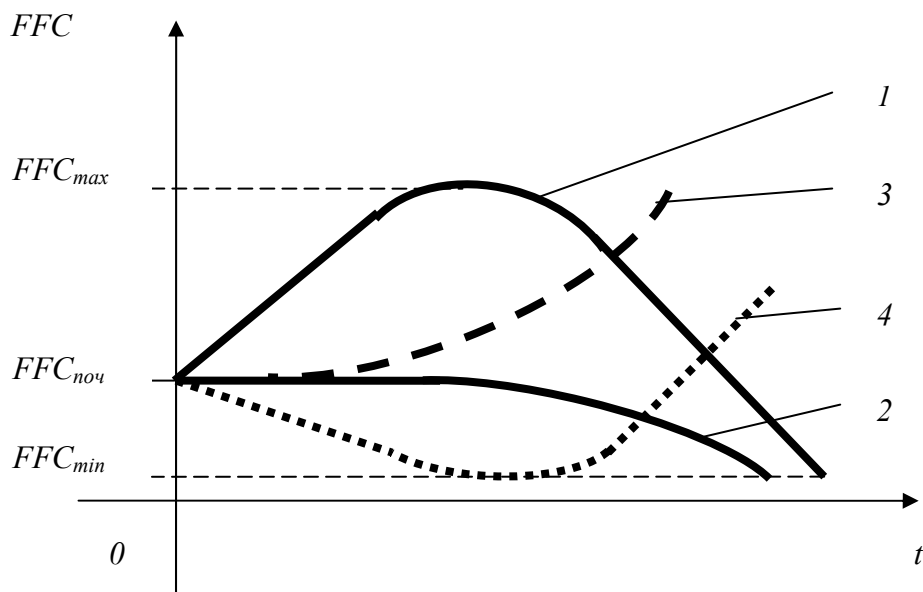

Рис. 1. Життєвий цикл підприємства за конкурентоспроможністю його ресурсів:

- 1 – початкове зростання та подальше падіння конкурентоспроможності матеріальних ресурсів підприємства;
- 2 – початкова незмінність і подальше падіння конкурентоспроможності фінансових ресурсів підприємства;
- 3 – початкове і подальше зростання конкурентоспроможності інформаційних ресурсів підприємства;
- 4 – початкове падіння та подальше зростання конкурентоспроможності трудових ресурсів підприємства.

В якості ілюстрації, на рис. 1 наведено різні варіанти зміни конкурентоспроможності чотирьох видів ресурсів підприємства протягом життєвого циклу. Наприклад, на старті внаслідок будівництва нових будівель і споруд, закупівлі нового устаткування й інструментів (1) мало місце початкове зростання конкурентоспроможності матеріальних ресурсів підприємства. Але в подальшому, внаслідок старіння та зносу матеріальних ресурсів, конкурентоспроможність підприємства за цими ресурсами неухильно знижувалася. Варіант (2) відображає ситуацію, коли інвестовані засновниками підприємства грошові кошти та інші фінансові ресурси, у тому числі в цінних паперах і на депозитних банківських рахунках, поступово витрачалися без адекватного їх поповнення, що в результаті призвело до вимивання обігових коштів і падіння конкурентоспроможності фінансових ресурсів підприємства.

На рис. 1 варіант (3) ілюструє розвиток ситуації на прикладі постійного зростання конкурентоспроможності інформаційних ресурсів підприємства, що може мати місце внаслідок придбання або самостійної розробки новітніх технологій, «ноу-хау», ліцензій, патентів тощо. Ситуація (4) відображає кардинальну зміну кадрової політики підприємства протягом його життєвого циклу, коли заміна персоналу із залученням високо кваліфікованих, енергійних, відповідальних працівників дозволила підвищити конкурентоспроможність трудових ресурсів підприємства.

Для дослідження життєвого циклу підприємства за ресурсною конкурентоспроможністю є застосовною також ресурсна теорія фірми [8, с.179–191; 9, с.9–93; 10, с.171–180], авторами якої в кінці ХХ ст. стали Г. Хамел, К.К. Прахалад, Б. Вернерфелт, Дж.Б. Барні, Р.М.

Грант, К.Р. Коннер, М. Петераф, Р.Л. Прим, Дж.І. Батлер, Б.С. Силверман та інші.

Конкурентоспроможність залучених фірмою ресурсів є підґрунтям для конкурентоспроможності її продуктів – товарів, робіт і послуг. Причому кожен із видів ресурсів – матеріальних, фінансових, інформаційних, трудових ресурсів – впливає не лише на продукцію підприємства, а й на рівень конкурентоспроможності інших видів ресурсів. В табл. 1 перелічені пари взаємного впливу ресурсів.

Таблиця 1

Взаємний вплив на рівень конкурентоспроможності ресурсів

Вид ресурсу	Матеріальні	Фінансові	Інформаційні	Трудові
Матеріальні	–	Матеріальні→ Фінансові	Матеріальні→ Інформаційні	Матеріальні→ Трудові
Фінансові	Фінансові→ Матеріальні	–	Фінансові→ Інформаційні	Фінансові→ Трудові
Інформаційні	Інформаційні→ Матеріальні	Інформаційні→ Фінансові	–	Інформаційні→ Трудові
Трудові	Трудові→ Матеріальні	Трудові→ Фінансові	Трудові→ Інформаційні	–

Примітка. Складено автором.

Зростання конкурентоспроможності підприємства за фінансовими ресурсами (внаслідок накопичення грошів на депозитах, отримання кредитів, залучення інвестицій, емісії цінних паперів тощо) дозволяє фірмі розвинути власні або придбати новітні технології, патенти, ліцензії (інформаційні ресурси). Для впровадження інноваційних технологій фірма здебільшого повинна оновити виробничі потужності (матеріальні ресурси), відмовившись від застарілого обладнання. Експлуатація нового устаткування з використанням нових технологій вимагає зробити наступний крок з підвищення конкурентоспроможності підприємства – внаслідок підвищення кваліфікації, перенавчання, залучення висококваліфікованих фахівців – підвищити рівень конкурентоспроможності своїх трудових ресурсів.

Таким чином, для досягнення нового рівня конкурентоспроможності на ринку за ресурсами фірма повинна комплексно розв'язувати задачу розвитку всіх своїх ресурсів. Більше того, останні дослідження показують, що інтенсивність змін у конкурентному середовищі робить недовговічною будь-яку конкурентну перевагу фірми, і створення конкурентних переваг [2, с.4] має бути поставлене на потік. До засобів, які сприяють зростанню конкурентоспроможності фірми, відносяться також санація, покращення іміджу, впровадження інновацій та інші організаційні заходи. З метою більш чіткої концептуалізації понять пропонується наступне визначення: «Ресурсною конкурентоспроможністю підприємства є його здатність ефективно залучати, використовувати і розвивати матеріальні, фінансові, інформаційні та трудові ресурси для досягнення ринкових цілей протягом життєвого циклу підприємства за конкурентоспроможністю».

Отже, контроль динаміки зміни конкурентоспроможності підприємства протягом його життєвого циклу є однією з важливіших функцій менеджменту. Підвищення ресурсної конкурентоспроможності фірми є комплексним результатом зростання її конкурентоспроможності за окремими показниками, включаючи матеріальні, фінансові, інформаційні та трудові ресурси. Перспективи подальших досліджень передбачають вивчення факторів, які впливають на зміну в часі ресурсної складової загальної конкурентоспроможності підприємства; розробку рекомендацій щодо провадження моніторингу і контролю динаміки його конкурентоспроможності; своєчасного передбачення банкрутства; вжиття превентивних заходів.

Використані джерела:

1. Бодров В.Г. Основи конкурентоспроможності економіки України / В.Г. Бодров // Фінанси України. – 2007. – № 9. – С.67–74.
2. Геєць В. Конкуренція в бізнесі і конкуренція в політиці / В. Геєць // Конкуренція. Вісник Антимонопольного комітету України. – 2007. – №1.– С.2–5.

3. Дробітько Н.А. Оцінка та діагностика конкурентноспроможності підприємств. Автореф. дис... к-та екон. наук: 08.06.02 / Н.А. Дробітько; Харківський держ. екон. ун-т. – Харків, 2002. – 20 с.
4. Загородній А. Аналіз сприятливості факторів зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства для реалізації інноваційної стратегії / А. Загородній, В. Чубай // Вісник Тернопільського національного економічного університету. Науковий журнал. – Тернопіль: ТНЕУ, 2010. – №2. – С.96–101.
5. Ковальська Ю.Г. Формування конкурентної стратегії підприємства. Автореф. дис... к-та екон. наук: 08.06.01 / Ю.Г. Ковальська; Європейський ун-т фінансів, інформ. систем, менеджменту і бізнесу. – К., 2004. – 26 с.
6. Попков Д.В. Управление конкурентоспособностью организации по стадиям ее жизненного цикла. Дисс... к-та екон. наук: 08.00.05 / Д.В. Попков; Санкт-Петербургский ин-т управления и права. – СПб., 2007. – 148 с.
7. Berger T. Concepts of National Competitiveness / T. Berger // Journal of International Business and Economy. – 2008. – Vol. 9. – No 1. – P.91–111.
8. Peteraf M. The Cornerstones of Competitive Advantage: A Resource-based View / M. Peteraf // Strategic Management Journal. – 1993. – Vol. 14. – No 3. – P.179–191.
9. Prahalad C.K. The Core Competence of the Corporation / C.K. Prahalad, G. Hamel // Harvard Business Review. – 1990. – Vol. 68. – No 3. – P.79–93.
10. Wernerfelt B. A Resource-Based View of the Firm / B. Wernerfelt // Strategic Management Journal. – 1984. – Vol. 5. – No 2. – P.171–180.

ОСОБЛИВОСТІ ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА В РИНКОВИХ УМОВАХ

*Розкокоха В.П., магістр,
Солодовник Л.М., д.т.н., професор
Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», Україна*

До найважливіших економічних категорій, які характеризують ефективність діяльності підприємств, відносять рентабельність. Рентабельно працює підприємство тоді, коли воно отримало надлишок над витратами на виробництво продукції у вигляді доходу. Актуальність і значущість цієї наукової роботи обумовлена корінною перебудовою та сучасними вимогами динамічного розвитку національної економіки, що базується на глибоких змінах ринку споживачів продукції промислових підприємств через коливання попиту на неї. Отже адаптація відомих та розробка нових шляхів підвищення рентабельності є основними завданнями економістів підприємств.

Розглянемо один із шляхів підвищення рентабельності – диверсифікацію виробництва. Дослідження виконано на прикладі ПАТ «Донецький електротехнічний завод», який виробляє обладнання для передачі та розподілу електричної енергії. Підприємство виготовляє та постачає електротехнічне обладнання практично в усі регіони світу. Виробнича і випробувальна база дозволяє забезпечувати виготовлення продукції за прогресивними технологічними процесами і на сучасному обладнанні з необхідним контролем якості, виконувати випробування виробів у повному обсязі, передбаченому національними та міжнародними стандартами. Названий завод постачає вимірювальні трансформатори, комплектні розподільчі пристрої, електродвигуни та трансформаторні підстанції.

Аналіз економічних показників функціонування ПАТ «Донецький електротехнічний завод» свідчить про прибутковість підприємства впродовж досліджуваного періоду часу (2009–2011 рр.). У 2010 р. рентабельність продажів підприємства становила 2,77%, що в порівнянні з показником 2009 р. (5,34%) майже вдвічі менше. Темп зниження цього показника – 52%, свідчить про те, що рівень прибутків акціонерного товариства з кожної гривні продажів знизився на 48%. У 2011 р. спостерігалось різке підвищення показника рентабельності до рівня 2009 р.: в абсолютному значенні він склав 5,49%, звідки рівень темпу приросту показника в порівнянні з попереднім роком – 98%.